

Asia: VN/5477/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulosottokaaren muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua ulosottokaaren muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta.

Ulosottokaaren muutoksella tavoitellaan erityisesti pienituloisten ulosottovelallisten aseman helpottamista ja ulosottomiesten ratkaisukäytännön yhdenmukaistamista. Välineenä on ulosmittauksesta annettavien vapaakuukausien määrän lisääminen ja tarkentamalla 4 luvun 51 §:n määritelmää olennaisesti heikentyneestä maksukyvyystä mainitsemalla siinä erikseen tavanomaista suuremmat tulonhankkimiskulut, joilla perustelujen mukaan tarkoitetaan tyypillisesti työmatkakuluja.

Takuusäätiö kannattaa muutosesityksiä. Nyt tehtävä muutos on kuitenkin yksittäinen eikä sellaisenaan vielä riittävä. Jäämme odottamaan, miten selvitys ulosmittauksen laskentasääntöjen ja sosiaaliturvaetuuksien yhteensovittamisesta ja uudistusvaihtoehtojen vaikutusten arvioinnista etenee.

Oman talouden hallinta ja suunnittelu edellyttävät mahdollisuutta ja kykyä ennakoida menoja ja käytettävissä olevia tuloja. Ulosmittaus haastaa talouden hallintaa erityisesti, jos ulosottoon kertyneiden velkojen ja rästilaskujen taustalla on osaamattomuutta raha-asioissa. Ulosmittauksen aikana ei puskuria yllättävien menojen varalle ole yleensä mahdollista kerryttää joko siitä syystä, etteivät rahat riitä säästämiseen, mutta myös siksi, että ulosotto voi ulosmitata pankkitilillä olevia säästöjä. Tästä syystä vapaakuukaudet ulosmittauksesta ovat tarpeen. Niiden taustalla on usein arkisia tarpeita kuten silmälasien hankinta, auton korjauskulut tai kodin hankinnat. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa voi myös kertyä vuokratästä, jolloin vapaakuukausilla voidaan ehkäistä häätötilanne.

On myös tärkeää, että ulosottovelallisella on mahdollisuus neuvontaan ja tukeen esimerkiksi ulosoton ennakoivan talousneuvonnan kautta. Ennakoivan talousneuvonnan asiantuntijoilla tulee myös olla riittävä osaaminen ohjata velallinen hakemaan veloilleen sopivaa järjestelyä, kun se

näyttää mahdolliselta. Osa velallisista voisi hyötyä velkojen vapaaehtoisesta järjestelystä esimerkiksi Takuusäätiön takauksella. Jatkossa myös sosiaalinen luototus voi olla kaikkien saatavilla oleva vaihtoehto.

Takuusäätiön asiakkaiden mukaan vapaakuukausien suhteen käytännöt ovat olleet vaihtelevia. Siksi tavoite yhdenmukaistaa ratkaisukäytäntöä on tarpeen. Koska osa ulosottovelallisista ei ole tietoisia vapaakuukausista tai osaa hakea niitä, on tarkoituksenmukaista, että ne annetaan ilman erillistä pyyntöä. Ulosottovelallisen olisi kuitenkin hyvä saada osallistua vapaakuukausien ajankohdan valintaan tai valita jättää ne käyttämättä ja siten nopeuttaa velkojensa poismaksua.

Kuten esitysluonnoksessakin on todettu vapaakuukaudet pidentävät velkojen maksuaikaa ja lisäävät velallisen maksettavaksi tulevia kokonaiskustannuksia. Muilta osin muutoksen vaikutukset velallisille ovat myönteisiä.

Takuusäätiö esittää, että ulosmittauksen kestoja ennen vapaakuukausien myöntämistä lyhennettäisiin nykyisestä noin vuodesta kuuteen kuukauteen. Velallisella on saattanut olla toimeentulovaikeuksia tai vakava velkakierre jo pitkään ennen ulosmittauksen alkamista, jonka johdosta voi syntyä perusteltu tarve ns. hengähdystauolle tai taloustilanteen tasaamiselle jo aiemmassa vaiheessa.

Ulosmittauksen rajoittamisperusteiden täsmentäminen tavanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen suhteen on Takuusäätiön näkemyksen mukaan tarkoituksenmukainen lisäys. Osalla työmatkat ovat pitkiä ja edellyttävät omaa autoa ja sen käyttöä. Autoa pitää pystyä tankkaamisen lisäksi korjaamaan tai huoltamaan, pitämään alla turvalliset renkaat sekä hoitamaan vakuutusmaksut. Kohonneiden kustannusten aikana lehdistä on jo voinut lukea huolestuneiden kansalaisten pohdintaa rahojen riittämisestä työssä käymiseen. On kaikkien osapuolten etu, ettei velallisen työssäkäynti jää kiinni siitä, onko hänellä varaa kulkea työpaikalleen. Myös muista, säännöksen jo sisältämistä rajoittamisperusteista tiedottamista olisi syytä lisätä. Kynnys vapaakuukauden hakemiseen on korkea ja se koetaan vaikeana tai pelätään, ettei sitä kuitenkaan saa.

Backman-Grönqvist Minna
Takuusäätiö sr.